

**COMISIA DE PSIHOLOGIE
EDUCAȚIONALĂ, CONSILIERE
ȘCOLARĂ ȘI VOCAȚIONALĂ**

**GHID DE BUNE PRACTICI
-Pentru activitatea de supervizare-**

Autori:

Roxana Maier

Adrian Roșan

Cu participarea: Laurei Elena Năstasă

**Prezentul ghid este asumat de întreaga Comisie de psihologie educațională,
consiliere școlară și vocațională**

C U P R I N S

1. Introducere și adresabilitate	4
2. Principii generale	5
3. Competența – menținere și limite	6
4. Obiective	6
5. Activitatea supervisorului	7
5.1. Derularea activității de supervizare profesională	8
5.2. Activitatea de supervizare propriu-zisă	10
5.3. Finalitatea procesului de supervizare	17
Bibliografie selectivă:	21

Rezumat

Materialele propuse în acest ghid se constituie într-un reper profesional în activitatea psihologilor atestați în domeniu pentru a adopta un comportament unitar atât pentru supervizori cât și pentru supervizați. Ele au un caracter general care permite aplicarea lor de către psihologii din domeniul educațional aflați în roluri diferite, iar aplicarea poate varia în funcție de context.

1. Introducere și adresabilitate

În România, profesia de psiholog cu drept de liberă practică este în prezent reglementată prin Legea nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004, aprobate prin H.G. nr. 788/2005, cu modificările și completările ulterioare, respectiv prin actele administrative cu caracter normativ emise de către forurile de conducere ale Colegiului Psihologilor din România pentru punerea în aplicare și detalierea dispozițiilor legii și ale normelor metodologice.

În conformitate cu art. 8, alin. (1), teza a II-a din Legea nr. 213/2004, “Dobândirea atestatului atrage înscrierea în Registrul unic al psihologilor cu drept de liberă practică din România.”, care potrivit art. 48 din Lege reprezintă documentul public, “pus la dispoziția beneficiarilor serviciilor psihologice, cu scopul de a certifica dreptul de liberă practică și domeniile de competență ale membrilor Colegiului”.

Potrivit art. 24, lit. f) din Legea nr. 213/2004, Colegiul Psihologilor din România este unica autoritate competentă în ceea ce privește atestarea dreptului de liberă practică al psihologilor pe teritoriul României.

Astfel, actul de recunoaștere și de conferire a titlului profesional este atestatul de liberă practică, eliberat de către Comitetul director al Colegiului Psihologilor din România, în temeiul căruia psihologul deține dreptul de a exercita activitățile profesionale, prevăzute în art. 5 din Legea nr. 213/2004.

Acest ghid de bune practici este realizat în sprijinul celor ce lucrează în domeniul psihologiei educaționale și al psihopedagogiei speciale.

Calitatea de membru al Colegiului Psihologilor din România aparține tuturor psihologilor atestați în diferitele domenii aplicative ale psihologiei care respectă standardele etice ale Colegiului Psihologilor din România și regulile și procedurile utilizate pentru aplicarea acestora.

Materialele propuse în acest ghid nu au un caracter normativ, însă ele ar putea constitui un reper profesional în activitatea psihologilor atestați în domeniu pentru a adopta un comportament etic. Ele au un caracter general care permite aplicarea lor de către psihologi în roluri diferite, iar aplicarea poate varia în funcție de context.

Psihologii din domeniul educațional (din ambele specialități ale comisiei noastre și psihologi din domeniul educațional și din domeniul psihopedagogiei speciale) se angajează să sporească nivelul cunoașterii științifice și profesionale cu privire la comportamentul uman, înțelegerea oamenilor și utilizarea acestor cunoștințe pentru a îmbunătăți situația persoanelor aflate în contexte educaționale pe tot traseul dezvoltării acestora. Psihologii din domeniu oferă servicii psihologice astfel încât să acopere cele mai multe dintre situațiile întâlnite în contexte școlare și educaționale având ca scop bunăstarea și protecția persoanelor și grupurilor cu care lucrează.

Dezvoltarea unui set dinamic al ghidului de bune practici reprezintă munca unui colectiv care se cere constant continuată de către cei ce vor veni în mandatele următoare, astfel încât propunerile noastre de acum reprezintă un set de bune practici care să orienteze activitatea colegilor noștri dar și să încurajeze căutarea celor mai bune soluții pentru munca noastră a tuturor în domeniu.

2. Principii generale

1. În acțiunile lor profesionale, psihologii protejează drepturile și bunăstarea celor cu care interacționează profesional. Pentru că munca lor poate afecta viața oamenilor, una dintre primele lor preocupări este aceea pentru menținerea propriei sănătăți și a stării de bine pentru a putea acorda un sprijin adecvat celor cu care lucrează
2. Relația dintre psihologi și cei cu care lucrează este una de încredere. Acest lucru implică profesionalism și responsabilitate față de persoanele asistate, comunitățile în care aceștia lucrează și societate în general. Psihologii respectă standardele etice cu privire la conduita profesională, își clarifică rolurile și obligațiile profesionale, acceptă responsabilitatea corespunzătoare pentru comportamentul lor și de asemenea se consultă sau colaborează cu alți profesioniști și instituții în măsura necesară pentru a servi intereselor celor cu care lucrează. Una din preocupările lor

constante este cea legată de formarea științifică și profesională urmată îndeaproape de cea de conformare etică.

3. Psihologii promovează etica și integritatea, onestitatea și adevărul, certitudinile științifice în întreaga lor activitate, în toate instituțiile în care lucrează.
4. Psihologii răspund în mod egal la solicitările oricărei persoane asigurând astfel egalitatea de șanse pentru oricine ar dori să beneficieze de serviciile lor. Psihologii respectă demnitatea și valoarea tuturor persoanelor, drepturile persoanelor la viața privată, confidențialitate și autodeterminare.

3. Competența – menținere și limite

Psihologii oferă servicii, se implică în cercetare și realizează studii de cercetare, predau în cazul în care lucrează și la catedră numai în cadrul limitelor competenței lor, bazate pe educație, formare profesională, supervizare, intervizare, studiu individual sau experiență profesională și numai în limitele și domeniul atestatului de liberă practică pe care îl dețin.

Formarea psihologilor în domeniul ales este responsabilitatea acestora, astfel încât traseul profesional să asigure o formare în acord cu atestatul pe care îl posedă, să asigure servicii de calitate pentru beneficiari, dar de asemenea și respectarea reglementărilor ce țin de profesia de psiholog cu liberă practică, în vigoare.

Psihologii depun eforturi continue pentru a se dezvolta, pentru a-și menține competențele astfel încât pe tot parcursul activității lor să asigure servicii de calitate beneficiarilor.

4. Obiective

- ✓ Să reprezinte o ghidare în munca de calitate și în accesarea de bune practici;
- ✓ Să reprezinte repere în munca realizată de psihologii din domeniu educațional și cel al psihopedagogiei speciale;
- ✓ Să crească vigilența pentru bune practici și conștientizarea pentru munca de calitate în domeniu.
- ✓ Să contribuie la formarea competențelor în domeniu, abilitarea pe sarcini de evaluare și intervenție în domeniu

- ✓ Să contribuie la creșterea capacităților de acțiune a supervizatului în domeniul profesional în care acționează; la creșterea potențialului de conduită profesională autonomă și de colaborare a acestuia;
- ✓ Formarea de profesioniști în domeniu care să contribuie la creșterea calității serviciilor oferite clienților

5. Activitatea supervisorului

Activitatea de supervizare profesională este considerată esențială atât în formarea profesională inițială a psihologilor, cât și pentru formarea continuă și creșterea nivelului de calitate a serviciilor, în practica ulterioară a psihologilor. Supervizarea profesională a psihologilor din domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale se adaugă formării oricărui psiholog în domeniu, completând studiile de specialitate ale acestuia și anume facultatea și masteratul în domeniu. Supervizarea reprezintă un proces de profesionalizare a psihologilor din domeniu și totodată asigurarea unui cadru de reflecție în care fiecare profesionist să își dezvolte competențele profesionale și nu în ultimul rând să participe activ la crearea unui cadru colaborativ între specialiști și pe viitor. Aceasta este o activitate profesională distinctă care facilitează educația, formarea în domeniu asigurând faptul că exercitarea profesiei este realizată într-o manieră competentă de către persoana supervizată, astfel încât să fie respectate standardele etice, cerințele legale și practicile profesionale pentru promovarea și protejarea bunăstării clientului, a profesiei și a societății în general.

Competențele supervisorului se impart în două categorii:

- ✓ competențe profesionale în domeniul în care supervizează, respectiv domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale (pentru oricare din specializările acestuia și anume psihologie educațională și/sau psihopedagogie specială).
- ✓ competențe de supervizare, având caracter general valabil pentru toate specialitățile.

1. Competențele profesionale în domeniu deținute de psihologul supervisor sunt următoarele:

- ✓ competențele profesionale ale psihologului specialist în domeniul în care supervizează, respectiv domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale (pentru oricare din specializările acestuia și anume psihologie educațională și/sau psihopedagogie specială).
- ✓ competențele administrative care privesc competențele de susținere a activității profesionale, cunoașterea/aplicarea normelor de etică și deontologie în domeniu, dar și competențe de gestiune administrativă și financiară cu referire la competențe de organizare a activității profesionale într-o formă de exercitare a profesiei și de relații financiar contabile aferente acesteia

2. Competențele de supervizare sunt general valabile pentru toate specialitățile

- ✓ relația de supervizare/mentorat în care se dezvoltă o relație de colaborare centrată pe transmiterea de cunoștințe și dezvoltarea de abilități în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale, supervizatului
- ✓ practici eficiente de supervizare centrate pe obiectivele supervizării: facilitarea și documentarea întâlnirilor cu supervizatul, facilitarea experiențelor de învățare (atât reușite cât și nereușite pentru a încuraja explorarea opțiunilor și soluționarea comună a problemelor) oferirea îndrumării adecvate pentru a îndeplini obiectivele supervizării
- ✓ responsabilități profesionale în supervizare referitoare la rolul, scopul și așteptările supervizatului dar și referitoare la procesul de supervizare (sarcini specifice procesului de supervizare, angajamentul de a aborda cu succes procesul de supervizare și îmbunătățirea practicii supervizatului, respectarea termenelor, etc).

Certificarea calității de supervisor

- ✓ Înscrierea în registrul supervisorilor se face la solicitarea psihologului conform normelor Colegiului Psihologilor din România și procedurilor aflate pe site-ul alegericpr.ro la secțiunea Înregistrare supervisor
- ✓ Certificatul de supervisor este în principiu valabil pe durată nedeterminată, dacă nu intervine niciuna dintre condițiile care duc la pierderea calității de supervisor.

5.1. Derularea activității de supervizare profesională

În vederea obținerii autonomiei profesionale (trecerea de la „în supervizare,, la „autonom,,) psihologii practicanți, în supervizare au obligația de a efectua un număr minim de 100 de ore de

supervizare profesională a practicii derulate, eşalonate pe durata a 1 an, sub îndrumarea unui supervisor, în urma unui contract de supervizare încheiat cu acesta și înregistrat la Colegiul Psihologilor din România. Pe toată perioada supervizării este necesar ca supervizatul să fie angajat sau să lucreze într-o formă de exercitare. În cazul în care acesta este angajat, angajarea să fie realizată sub codul COR corespunzător domeniului în care deține atestat de liberă practică. Psihologul supervizat poate să fie angajat într-o formă de exercitare a profesiei, respectiv în cadrul unei structuri de psihologie avizată de către Comitetul director al Colegiului Psihologilor din România, în conformitate cu Hotărârea nr. 1 din 10 martie 2006 privind constituirea, declararea, înregistrarea și funcționarea cabinetelor individuale, cabinetelor asociate, societăților civile profesionale de psihologie, precum și exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică în sectorul public sau privat, în regim salarial.

Supervizarea poate fi realizată de unul sau mai mulți supervizori, în funcție de cum alege supervizatul să își desfășoare această formare. În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervisor de referință, din a cărui raport să rezulte că supervizatul a efectuat numărul minim de 100 ore de supervizare. În cazurile în care un supervizat lucrează cu mai mulți supervizori, raportul de supervizare va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat sau fiecare supervisor va întocmi un raport separat, după caz.

Activitatea de supervizare profesională obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale în practica psihologiei se derulează cu respectarea următoarelor prevederi generale:

- ✓ supervizarea se derulează în cadrul unei relații contractuale între psihologul supervisor și psihologul supervizat (adică pe baza unui contract de supervizare încheiat între cei doi și înregistrat la Colegiul Psihologilor din România)
- ✓ supervizarea este derulată prin intermediul formei de exercitare a profesiei în care își derulează activitatea supervisorul sau în cadrul structurii de psihologie
- ✓ la finalul supervizării supervisorul are obligația de a înmâna supervizatului raportul de supervizare care să ateste activitatea desfășurată împreună cu acesta și în care la final va face recomandări legate de dobândirea autonomiei profesionale (în urma finalizării cu succes a activității de supervizare se recomandă dobândirea autonomiei profesionale, sau nu).
- ✓ În cazul în care unul dintre cei doi supervisorul sau supervizatul consideră că activitatea nu mai poate continua, contractual se poate rezilia la înțelegerea celor două părți.
- ✓ Având în vedere faptul că, potrivit Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, profesia de psiholog cu drept de liberă practică se exercită fie în regim de

supervizare fie în regim autonom, este necesar ca până la dobândirea autonomiei profesionale activitatea profesională a psihologului cu drept de liberă practică să se desfășoare *în mod supervizat*, într-un cadrul legal contractual, prin contract de supervizare profesională înregistrat la Colegiul Psihologilor din România.

- ✓ Supervizarea profesională se poate derula și după obținerea dreptului de liberă practică în regim de autonomie profesională, la solicitarea psihologului. Modalitatea de organizare și derulare a activităților aferente supervizării derulate după obținerea autonomiei profesionale va face obiectul acordului între psihologul supervisor și psihologul supervizat și va fi reglementată prin contract.

5.2. Activitatea de supervizare propriu-zisă

Pașii unei supervizări în domeniul psihologie educaționale, consiliere școlară și vocațională sunt:

1. Încheierea contractului de supervizare cu un supervisor în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale (dacă atestatul supervizatului este în specializarea psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională atunci și supervisorul este din aceeași specialitate, dacă atestatul supervizatului este în specializarea psihopedagogie specială și supervisorul va fi din aceeași specialitate). După încheierea contractului de supervizare cu supervisorul, acest contract se înregistrează la Colegiul Psihologilor din România.
2. Pe perioada supervizării locul de muncă al supervizatului să fie în specializarea aleasă (dacă specializarea este de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională atunci angajarea va fi în acest domeniu, dacă supervizatul are atestat sau are competență în psihopedagogie specială atunci angajarea va fi în acest domeniu). Dacă supervizatul nu este angajat în specializarea aleasă pentru supervizare atunci pentru a dovedi vechimea în muncă va înființa una din formele de exercitare ale meseriei, la alegere (va înființa C.I.P., sau S.C.P.P sau cabinete asociate la alegere).
3. Efectuarea supervizării (minim 100 de ore de supervizare)
4. La finalul supervizării supervisorul are obligația ca în maxim 30 de zile de la încheierea supervizării să dea supervizatului raportul de supervizare. Dacă situația o cere, contractul de supervizare se poate prelungi, printr-un act adițional.

Activitatea de supervizare are două dimensiuni distincte:

- ✓ cunoașterea cadrului legal de desfășurare a activității și anume a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, cu modificările ulterioare, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 788/2005, cu completările ulterioare, prezentele norme și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică
- ✓ dezvoltarea de abilități și competențe necesare practicării meseriei în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale.

Din punct de vedere a dobândirii de competențe și de dezvoltare de abilități conținutul supervizării face referire la

1. *evaluare* și la
2. *Consiliere / intervenție psihologică*

în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale pentru ambele specializări (pe oricare din specializările comisiei sau pe ambele, și anume psihologie educațională și psihopedagogie specială).

1. Evaluarea în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale, pentru ambele specializări (psihologie educațională și psihopedagogie specială) este un demers de investigare ce urmărește identificarea stării de sănătate și/sau boală, a factorilor de etiopatogeneză și /sau a celor de sanogeneză în contexte educaționale.

Evaluarea urmărește obligatoriu următoarele dimensiuni:

- ✓ Nivelul subiectiv emoțional și cel al calității vieții;
- ✓ Nivelul cognitiv;
- ✓ Nivelul comportamental;
- ✓ Nivelul psihofiziologic;
- ✓ Nivelul de personalitate și mecanisme de adaptare;
- ✓ Nivelul de relaționare interpersonală și funcționalitatea globală a persoanei.

Evaluarea se finalizează cu o concluzie a evaluării ce conține rezultate relevante pentru motivul evaluării și cu recomandări privind intervențiile viitoare. Documentul final al evaluării poate fi un aviz psihologic sau un raport psihologic în funcție de motivul evaluării și de adresabilitatea rezultatului (instituția care solicită avizul sau raportul).

Particularități ale domeniului – din perspectiva evaluării dar și a consilierii psihologice din domeniul educațional principalele persoane evaluate sunt preșcolarii și elevii, care în marea lor majoritate sunt minori (mai puțini elevii cei din clasa a XII care au împlinit 18 ani). Aceasta presupune anterior completarea unei declarații de către unul dintre părinți sau de către unul dintre tutorii legali ai minorului, declarație ce vizează acordul ce ne este dat pentru prestarea serviciului psihologic solicitat.

Evaluarea psihologică se realizează doar cu metode și tehnici avizate de Colegiul Psihologilor din România. Pentru informații utile despre acestea consultați site-ul alegericpr.ro secțiunea Metodologie.

Raportat la procesul de evaluare la finalul supervizării supervizatul va trebui să cunoască:

- ✓ instrumente și tehnici utile în gestionarea activității din cadrul unui cabinet de examinare psihologică în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale;
- ✓ capacitatea de a proiecta un model de examinare psihologică în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de probe psihologice;
- ✓ capacitatea de a proiecta un proces de intervenție în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale, a cărui necesitate a rezultat în urma evaluării realizate sau de a face eventuale recomandări (ca de exemplu evaluare medic de specialitate, sau psihoterapie, etc)

2. Consilierea psihologică din domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale, pentru ambele specializări (psihologie educațională și psihopedagogie specială), se mai numește intervenție în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale și vizează aspecte legate de contextul educațional și psihopedagogic. Consilierea psihologică are principalele priorități de intervenție:

- ✓ Intervenția pe problematici ale elevului, clasei de elevi, contextului educațional parcurs, a dinamicii dintre elev și profesor, sau a dinamicii elev profesor părinte;

- ✓ Intervenția în situații de criză;
- ✓ Intervenția în funcție de nevoile specifice (ale elevului, clasei, dinamicii elev-profesor, comportamente de risc, etc);
- ✓ Intervenția în contextual diverselor dizabilități;
- ✓ Intervenția pe dimensiunea de autocunoaștere și dezvoltare personală.

În urma evaluării psihologice se pot constata următoarele problematice:

- ✓ problematice legate de sfera afectivă;
- ✓ problematice legate de sfera cognitivă;
- ✓ problematice legate de sfera comportamentală;
- ✓ problematice legate de sfera psihofiziologică;
- ✓ problematice legate de sfera personalității;
- ✓ problematice legate de sfera relațională și a funcționalității globale.

Scopul intervențiilor psihologice din domeniul educațional vizează remiterea sau soluționarea disfuncțiilor constatate dar și buna funcționare a actorilor sociali prezenți în toate contextele educaționale.

Obiectivele consilierii psihologice din domeniul educațional urmăresc:

- ✓ restructurarea factorilor personali și educaționali semnificativi în contexte educaționale;
- ✓ reducerea factorilor de risc interni și externi, simultan cu restructurarea și dezvoltarea personalității în contextul adaptării școlare și sociale;
- ✓ remiterea disfuncționalităților la nivelul persoanei, clasei, grupului, școlii.

Intervenția psihologică presupune organizarea și derularea ședințelor de consiliere educațională și psihopedagogică individuală sau de grup. Consilierea psihologică educațională și psihopedagogică sunt forme de intervenție specializată adresată celor ce se află într-o situație de impas și urmăresc rezolvarea unor situații de criză situate la nivel individual, familial, educațional, grupal, social. Aceasta are ca scop optimizarea, autocunoașterea și dezvoltarea personală, precum și prevenția și remiterea problemelor emoționale, cognitive și de comportament.

Consilierea psihologică și psihopedagogică sunt utile în problemele de adaptare școlară, socială și relațională, în gestionarea conflictelor personale și a conflictelor familiale, în cazul apariției unor disfuncționalități în contexte școlare, pentru rezolvarea de conflicte psihologice, pentru dezvoltarea și valorificarea potențialului propriu, a resurselor personale.

În urma evaluării se realizează planul de consiliere psihologică care are unul sau mai multe obiective principale și de asemenea și obiective secundare, derivate din cele principale. Pornind de la obiectivele stabilite se stabilește și numărul de ședințe necesare pentru remiterea problematicii sau disfuncționalităților educaționale constatate.

Rezumatul fiecărei ședințe are următoarea structură:

Rezumat ședința 1. Data:.....

Obiectivul principal al ședinței:

Obiective secundare:

Metode, exerciții și tehnici utilizate:

Rezultate așteptate:

Rezultate obținute:

Observații și recomandări pentru ședința/ședințele următoare:

La finalul perioadei de supervizare persoana supervizată va avea următoarele competențe de specialitate:

Pentru specializarea psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională

- a) evaluare psihologică: evaluarea și psihodiagnoza dezvoltării cognitive, afectiv-motivaționale, psihosociale și a personalității copiilor, adolescenților, adulților și vârstnicilor aflați într-un context educativ de învățare-dezvoltare, evaluarea și psihodiagnoza elevilor cu nevoi educaționale speciale, evaluarea profilului cognitiv, afectiv, psihosocial și de personalitate al membrilor familiilor elevilor. Abilități: stabilirea comunicării cu persoana evaluată, utilizarea testelor psihologice, aplicarea principiilor și standardelor etice în evaluarea psihologică, ascultare activă, abilități de intervievare, manifestarea unei atitudini empatică, lucrul în echipe multidisciplinare, alături de alți specialiști;
- b) intervenție psihologică educațională: consiliere psihoeducațională, vocațională și psihologică în vederea optimizării sau eficientizării învățării, consiliere psihoeducațională și psihologică în vederea

promovării atitudinilor și conduitelor sanogene, consiliere psihoeducațională și psihologică în vederea optimizării autocunoașterii și dezvoltării personale, prevenției și remiterii problemelor emoționale, cognitive și de comportament de intensitate subclinică, depășirea situațiilor de criză, conflict și risc.

Abilități: stabilirea comunicării cu persoana evaluată, utilizarea instrumentelor de evaluare psihologică, aplicarea principiilor și standardelor etice în evaluarea psihologică, abilitatea de ascultare activă, abilități de realizare a unui interviu developmental, manifestarea unei atitudini empaticе, lucrul în echipe multidisciplinare.

Pentru specializarea psihopedagogie specială

a) evaluare psihologică: evaluare complexă și psihodiagnoză a tipului și severității disfuncțiilor / deficiențelor / stărilor de handicap la persoane cu dizabilități (singulare și asociate), la copiii și adolescenții cu tulburări de neurodezvoltare (dizabilitate intelectuală, tulburări din spectru autist, tulburări specifice de învățare, tulburări ale limbajului și comunicării, tulburări neuromotorii, tulburări emoționale și comportamentale); evaluare psihopedagogică și psihodiagnoză a comportamentelor adaptative, precum și a dezvoltării psihomotorii, cognitive, afectiv-motivaționale, relaționale (verbale și nonverbale) și psihosociale, a personalității persoanelor cu dizabilități / cerințe educative speciale (C.E.S.); evaluarea profilului cognitiv, afectiv, relațional (verbal și nonverbal), psihosocial și de personalitate al membrilor familiilor persoanelor cu dizabilități / C.E.S.

Abilități: stabilire, menținere și întreținere a comunicării cu persoana evaluată, ascultare activă, abilități de interviu, manifestare a unei atitudini empaticе, capacitate de lucru în echipe multidisciplinare, respectare a principiilor și standardelor etice în evaluarea psihologică și psihopedagogică, adecvare a utilizării metodelor și administrării probelor psihologice la specificul persoanelor cu C.E.S., utilizare corectă și judicioasă a probelor și testelor psihologice;

b) intervenție psihopedagogică și psihoeducațională: prevenție, intervenție și asistență corectiv-recuperativă și compensatorie la persoane cu dizabilități / C.E.S., inclusiv la copii și adolescenți cu tulburări de neurodezvoltare (dizabilitate intelectuală, tulburări din spectru autist, tulburări specifice de învățare, tulburări ale limbajului și comunicării, tulburări neuromotorii, tulburări emoționale și comportamentale); consiliere psihologică, psihoeducațională și psihopedagogică în vederea optimizării procesului învățării, promovării atitudinilor și conduitelor prosociale, precum și a celor de viață sănătoasă, stimulării motivației vizând dezvoltarea personală, depășirii cu succes a situațiilor de criză, conflict și risc în cazul persoanelor cu dizabilități / C.E.S., inclusiv la copii și adolescenți cu tulburări de neurodezvoltare (dizabilitate intelectuală, tulburări din spectru autist, tulburări specifice de învățare, tulburări ale limbajului și comunicării, tulburări neuromotorii, tulburări emoționale și comportamentale); intervenția

psihologică și psihopedagogică în scopul optimizării autocunoașterii și dezvoltării personale, prevenției, remiterii și/sau compensării tulburărilor psihomotorii, cognitive, afective, relaționale și comportamentale la persoanele cu dizabilități / C.E.S.; furnizarea terapiei specifice persoanelor cu dizabilități (singulare sau asociate); intervenția logopedică cu scop preventiv, corectiv și/sau compensator în tulburările de limbaj și comunicare și tulburări de neurodezvoltare

Abilități: stabilire, menținere și întreținere a comunicării cu persoana evaluată, ascultare activă, abilități de intervievare, manifestare a unei atitudini empatică, capacitate de lucru în echipe multidisciplinare, respectare a principiilor și standardelor etice în evaluarea psihologică și psihopedagogică, adecvare a utilizării metodelor și administrării probelor psihologice la specificul persoanelor cu C.E.S., utilizare corectă și judicioasă a probelor și testelor psihologice, alegere, adaptare și implementare a metodelor, tehnicilor și procedurilor educativ-terapeutice și compensatorii adecvate persoanelor cu dizabilități / C.E.S., inclusiv la copii și adolescenți cu tulburări de neurodezvoltare (dizabilitate intelectuală, tulburări din spectru autist, tulburări specifice de învățare tulburări ale limbajului și comunicării, tulburări neuromotorii, tulburări emoționale și comportamentale).

Construirea cadrului securizant de creștere a persoanei supervizate

Relația de supervizare în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale implică:

- ✓ o alianță bazată pe siguranță ceea ce presupune susținere empatică și validare din partea supervisorului, dar mai ales perceperea acestuia ca fiind accesibil, disponibil și preocupat autentic de binele supervizatului;
- ✓ o bună cunoaștere a procesului de evaluare și intervenție în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale – abilitatea de a reasigura supervizatul de competențele acestuia și ghidarea lui spre a își îmbunătăți abordarea prin descoperirea resurselor și vulnerabilităților personale în vederea integrării acestora într-un stil propriu de consiliere psihologică și educațională;
- ✓ reglarea emoțională cu sine și cu celălalt (identificare, procesare și integrarea experiențelor emoționale).

Este foarte posibil ca supervizatul să simtă nevoia de a solicita ajutor din partea supervisorului deoarece activitatea sa poate fi deosebit de provocatoare prin faptul că se confruntă cu propriile sentimente de confuzie, îngrijorare, anxietate, furie și/ sau alte emoții față de situațiile de viață ale clienților săi. Curajul și maniera profesionistă în care sunt integrate emoțiile în propria activitate

profesională, adesea un proces anevoios și dureros care are loc în cadrul procesului de supervizare, sunt utile pentru clienții lui demonstrând că experiențele emoționale dificile pot fi gestionate și depășite cu succes.

5.3. Finalitatea procesului de supervizare

Pe perioada procesului de supervizare psihologul care face supervizarea va dobândi competențe necesare pentru practicarea meseriei în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale. Acestea fac referire la următoarele domenii:

- ✓ Dobândirea de competențe în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale
- ✓ ce tipuri de servicii poate efectua, diferențele dintre ele și ce anume se realizează la fiecare dintre acestea și
- ✓ cunoașterea Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, cu modificările ulterioare, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 788/2005, cu completările ulterioare, prezentele norme și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică

La finalul supervizării supervisorul are obligația de a da supervizatului un raport de supervizare. Acesta va avea în conținutul său următoarele:

- ✓ date de identificare ale supervizatului (numele și prenumele în întregime), codul RUP al persoanei supervizate, locul de muncă, numele supervisorului (numele și prenumele în întregime), perioada de supervizare (între ce dată și ce dată s-a desfășurat), eventual locul de desfășurare a perioadei de supervizare.
- ✓ Conținutul raportului care să se refere la capacitatea de evaluare și diagnostic a supervizatului, capacitatea de intervenție a acestuia, capacitatea de formare și de cercetare a acestuia.
- ✓ Recomandarea finală – dacă supervizatul a îndeplinit pe parcursul supervizării cerințele raportate la această perioadă (cerințe de formare, predarea la timp a temelor solicitate, etc) și

cerințele formale și profesionale definite de normele Colegiului, atunci supervisorul va face recomandarea favorabilă pentru obținerea autonomiei profesionale.

Supervisorul are responsabilitatea profesională de a face o recomandare favorabilă pentru obținerea autonomiei profesionale doar dacă supervizatul îndeplinește toate cerințele formale și profesionale definite prin normele Colegiului.

Observație: *prezentul ghid este realizat pentru a îndruma activitatea supervisorilor din domeniul psihologiei educaționale și psihopedagogiei speciale.*

Anexa 1.

Model orientativ de raport de supervizare

RAPORT DE SUPERVIZARE
– PSIHLOGIE EDUCAȚIONALĂ, CONSILIERE ȘCOLARĂ ȘI VOCAȚIONALĂ (sau
PSIHO PEDAGOGIE SPECIALĂ) -
pentru psiholog (nume, prenume).....

I. Introducere

Numele si prenumele supervizatului.....

Cod personal .....

Loc de munca al supervizatului .....

Numele si prenumele supervisorului .....

Perioada de supervizare de la data ..... până la data.....

(dacă este cazul) și cf. act adițional de la data..... până la data.....

Locul de desfășurare al supervizării.....

Evaluare activității de supervizare

Supervizarea a vizat următoarele:

- Din perspectiva activității de evaluare

- Din perspectiva activității de intervenție specifice domeniului educațional

---

Pe perioada supervizării cazuistica a fost (enumerați diferitele tipuri de problematice atinse):

În timpul supervizării probele utilizate au fost (se enumeră probele sau doar constructele vizate, de exemplu: probe de inteligență generală, limbaj, comportamente adaptative, etc)

Analiza calitativă a activității supervizatului pe perioada supervizării:

1. Capacitatea de screening, diagnostic și evaluare în domeniul educațional (sau psihopedagogie specială)

1   2   3   4   5

2. Capacitatea de intervenție psihologică în domeniul educațional (sau psihopedagogie specială)

1   2   3   4   5

3. Capacitatea de a desfășura cercetare de specialitate

1   2   3   4   5

4. Capacitatea de formare în specialitate

1   2   3   4   5

Scala: 1-Foarte slab; 5-Foarte bun

Recomandarea generală

Supervizare finalizată cu succes, o recomand pe doamna/domnul....., pentru dobândirea autonomiei profesionale și anume trecerea de la psiholog practicant în supervizare la psiholog practicant autonom în domeniul (în care s-a realizat supervizarea adică psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională sau psihopedagogie specială).....

Localitatea.....

Data.....

Supervizor, Psiholog (treapta de specializare, specialitatea)

Nume prenume.....

Semnătura .....

Bibliografie selectivă:

- Andershed, H., Gustafson, S. B., Kerr, M., & Stattin, H. (2002). The usefulness of self-reported psychopathy-like traits in the study of antisocial behavior among nonreferred adolescents. *European Journal of Personality*, 16, 383-402.
- Bjorkqvist, K. (2001). Different names, same issue. *Social Development*. 10, 272-274.
- David, C. și Roșan, A. (2017). – Repere diagnostice bazate pe evidențe științifice în tulburările specifice de învățare, Ed. Limes & Argonaut, ClujNapoca
- David, C. și Roșan, A. (2019). – Intervenții psihopedagogice în tulburările specifice de învățare, *Învățăm fonologic - program structurat de dezvoltare a conștiinței fonologice bazat pe dovezi științifice* Ed. Polirom, Iași
- Frick, P., Barry, C.T., Kamphaus, R.W., (2010). *Clinical Assessment of Child and Adolescent Personality and Behavior*, Springer NY
- Maier., R., (2019). (coord). *Dimensiuni ale consilierii educaționale*, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2019, Cluj Napoca
- Morison, J., (2007). *Diagnosis made easier*, The Guilford Press, NY
- Năstasă, L. E. (2010). Dezvoltarea inteligenței emoționale a studenților de la psihologie prin intermediul grupului experiențial. in I. Mitrofan (coord.). *Studii de validare și cercetări aplicative ale psihologiei și psihoterapiei unificării (în educație, dezvoltare personală și clinică)*. București: Ed. Universității din București.
- Năstasă, L. E. (2013). *Training de abilitare profesională în paradigma psihoterapiilor creative – meloterapie*. Brașov: Ed. Universității Transilvania.
- Năstasă, L. E. (2015) (coord.). *Consilierea familiei aflate în impas – o abordare psihologică și educațională*. București: Ed. Eikon.
- Năstasă, L. E., Zanfirescu, Ș. A., Iliescu, D., & Farcaș, A. D. (2021). Improving emotional intelligence in adolescents: An experiential learning approach. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02132-5>.
- Roșan, A. (2006). *Violenta juvenilă școlară- teorie, preveție si interventie integrativa*, Ed. Presa Universitara Clujeana, Cluj-Napoca

- Roșan, A. (2009). Comportamentul violent-strategii de screening și intervenție, Ed. Alma Mater, Cluj-Napoca
- Roșan, A. (2013). Proceduri de screening ale psihopatiei în agresivitate în Ilut, P. (coord.). În căutare de principii. Epistemologie și metodologie socială aplicată, Ed. Polirom, Iași
- Roșan, A. (coord.) (2015). Psihopedagogie Specială. Modele de Evaluare și Intervenție, Editura Polirom, Iași.
- Semrud-Clikeman, M., Teeter Ellison, P.A., (2009) Child Neuropsychology Assessment and Interventions for Neurodevelopmental Disorders Second Edition, Springer NY
- The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- DSM V (2013), American Psychiatric Association